

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEK K 125. ZA TROMJESEK K 375 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST

IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIJENIKU.

„HRVATSKA RIEČ“

počimlje izlaziti 3 puta na tjedan sa povećanim sadržajem i izvornim mnogobrojnim brzojavnim vestima. Da ju predbrojnici širom zemlje mogu primiti istog dana, izlazit će jutrom u 6 sati.

Sve su ove promjene skopčane sa velikim troškom, pa je dužnost svih pravaša:

1. Da nas u nastojanju podupru redovitim predbrojkom.

2. Da u svakom društvu i javnom lokalno, gostioni, kafani itd. zahtievaju držanje „Hrvatske Rieči“.

3. Da među svoje prijatelje šire „Hrvatsku Rieči“.

4. Da „Hrvatskoj Rieči“ šalju najnovije vesti iz svojeg mjesta i okolice. (Trošak bit će nadoknadjen).

Pravaši izvršite revno svoje dužnosti i prema „Hrvatskoj Rieči“, koja je uvijek na braniku hrvatskih prava i hrvatskog naroda.

Samo uvijek napred!

Ujedinjenjem pravaša iz svih hrvatskih zemalja u vrhovnoj upravi stranke prava izpunile su se želje i vapaji za slogom i jedinstvom stranke prava. Oživotvoreni su svi uslovi uspješnog rada za hrvatski narod, postavljeni su vidljivi temelji na kojima se imade sagraditi hrvatska država. Pače već samim tim činom, da sa ciljem radom stranke prava širom svih hrvatskih zemalja ravna jedna uprava, dokazom je da je politički i narodno gospodarski pokret Hrvata stupio na stazu oživotvorenja vrhovnih narodnih zahtjeva. Hrvati hoće da budu narod jedinstven i slobodan, pa se već uređuju, da im domovina bude jedna i jedinstvena.

Koga da ne vesele te činjenice, tko da ne pozdravi takovo nastojanje?

Lak je na to odgovor. U Banovini su poduzimali sve moguće, da do jedinstva pravaša ne dođe, svi oni koji su i zadnjih godina kao i uvijek prije dokazali, da su protu svemu što je hrvatsko i za svaku tudjinsku službu. Svi oni koji su bili pripravnici izdati hrvatstvo. Što sve nisu izmišljali, čim sve nisu nastojali smutiti narodne redove!

U Dalmaciji što sve nisu poduzimali da bi stranci prava zadali uprav smrti udarac te im uništili!

Uočite se bile sve služničke stranke sa strankom gosp. Nardellia, pa su dokazale da je narod hrvatski u Dalmaciji sa strankom prava. U izborim, kakvih li tudjinski služnici nisu ni sanjali, srazili su se sa strankom prava tako da se više neće i ne mogu pridignuti.

U Bosni je protu stranci prava također on Srbeža, koje je i drugovdije pripravno na sve što je protu jedinstvu naroda hrvatskoga.

U Istri se bilo diglo nekoliko kruhoboraca, koji domovinu mjere po granice truba, ali bez uspjeha jer je svakom Hrvatu domovinom ciela Hrvatska.

A sada kada se jedinstvo stranke prava oživotvorilo onako kako se svi ti neprijatelji naroda hrvatskoga nisu ni u onu nadali, sada kao da su umireni, skoro zadovoljni, pa se neki izjednačavaju sa programom stranke prava, neki sa njezinim radom, a jandnici, kao oni u Utviri, ljše se da jedinstvo stranke prava ništa ne znači, da će i ništa svriti itd.

Nego neprijatelji hrvatstva i tudjinski služnici zaboravljaju što je glavno, jer da bi oni znali što je stranka prava i kako do jedinstva došlo, oni bi valjalo da znadu, da će stranka prava napredovati i razvijati se do potrebita snage sve dok ne oživotvori svoj cilj.

Što smetaju stranci prava i njezinom napredku izdajice kao Biankini, Trumbić, Smodičak? Što pripreine Srba kao Barčić, Tuškan, Vinković, Lukinić i drugi? Što kruhoborci, kao Supilo, koji su prisiljeni

odkrivati svu gušusobu one političke špekulacije i služništva za osobne interese, protu kojima je stranka prava uvijek se borila?

Stranka prava idje svojim putem. Odmetnika je od nje odpalo i valjda će ih još biti, koji će odpasti, ali u njoj uvijek ostaje sve što je za Hrvatsku, a od nje odpada što je protu Hrvatskoj.

I ako ikada, jedinstvom stranke prava širom hrvatskih zemalja obavio se napokon onaj proces za koji je stranka prava uvijek radila: s jedne strane svi koji su za Hrvatsku, s druge oni koji su protu Hrvatskoj.

Više ni smutnje ni pometnje u tom pogledu nema: u stranci prava Hrvati koji su za hrvatsku državu pod žezlom Habsburgovaca, izvan stranke prava koji su protu hrvatskoj državnoj misli i radnji: naprednjačko-srbsko-utvarasko služništvo, kojemu hrvatstvo treba po imenu i samo u koliko se u hrvatskom narodu nemože biti otvoreni izdajice, nego pritažani, podmukli.

Stranci prava put je određen, radnja je poznata. Poduzimati sve što je koristno za narod, sve što ga jača, odstranjivati i opirati se svemu što je narodu štetno. Radnja stranke prava razvija se na svakom polju narodnog života, tih, svagdan, bez prestanka, uvijek postojano, uvijek prema cilju jačanja celokupnog hrvatskog naroda.

Neprijateljem naroda hrvatskoga, naprednjačko-srbsko-utvarasko služnicima ostaje, dok ih ne nadjačamo i ne uklonimo, dosadašnja radnja: Rotiti se protu Hrvatskoj, služiti svakom tko ih plaća, ponižavati i sramotiti narod i njegove težnje, spriječavati svaki ozbiljan i sustavan rad i svaku borbu za prava Hrvatske. To im je život, a kad narod hrvatski uvidi za čim idući sve one puste osnove, koje ti „politika“ svaki čas preudešavaju; kad narod uvidi da su sve te osnove bile i jesu i još će biti takane samo da ga drže u smetnji, u trzavici i izpranom nadom, a da su u stvari sve stvorene i udešene za osobnu korist tih kruhoboraca i služnika, obramčim se s njima gotov.

Medjutim stoji da stranka prava ima raditi da do tog obračuna čim prije dođe, i prema tome nema primirja između onih koji su za Hrvatsku i onih koji su protu njoj.

Kažu nam neprijatelji radi toga pravaškog stanovništva da smo i ovo i ono, da je do pravaškog jedinstva došlo i ovako i onako, a samo da nismo stari pravaši i da smo se složili na zahtjev tudji.

Nu njima i ne treba odgovarati. Rad naš odgovor je naš. Jedinstvo stranke prava zahtjev je bio naroda, pa su narodne organizacije znale komu su posao svoga jedinstva povjerile. Danas stranka prava može istupati u svakoj prigodi i protu svakomu kao predstavnicu cielog hrvatskoga naroda, a ona, i kad bi htjela, nemože prestavljati i raditi nego za onaj cilj radi kojega su svi pravaši živjeli i radili: za hrvatsku državu.

Radnja se ravna prema prilikam, a ne prema želji slavonsrba, i prilike će razsudivati ne slavonsrbi nego ljudi stranke prava, vrhovna uprava stranke.

I uhvatila je zebnja, strah je ušao u kosti svim onim koji su radi vlasti, radi služništva vlasti bili naučni rugati se i izdavaali hrvatski narod i njegova prava, pa viču da stranka prava eto postaje što su bili oni, služničkom, vladinom.

Kukavci, ne shvaćaju da ono što su bili oni nemože postati nijedna stranka samo ako je od ljudi koji sebe štiju. Da se bude kao što su pokretaši, utvarasici i ciela družba srbsko-utvarasko-napredna treba ne imati ni stida ni ponosa ljudskog.

Stranka prava to ne može biti što su bili oni, ali ona mora nastojati i uprijeti sve sile da narod bude s njom i da ona sa narodom bude ona većina, koja će ravnati sa sudbinom i imovinom naroda i hrvatskoga, koji ne pozna ni jednog dru-

gog naroda nad sobom, ni nijednog da mu je bliži i draži od sebe.

Dakle da stranka prava postane većinom u svim zakonodavnim tielima naše domovine, to je i logična i potrebita postavka, ako će da ispuni svoj zadatak u narodu hrvatskom. Kako će ga ispuniti to je posao same stranke i naroda a nije slavonsrba.

Nego u tom i sastoji nastavak započevog rada. Jedinstvo stranke prava svih hrvatskih zemalja samo je osnova veličanstvene zgrade, a sada je na ciljni i na pojedinih dielovima, da osnovu provedu u djelo.

Na djelu stranke prava radili su pokoljenja, djelo je uz sve nepogode i izdaje ostalo netaknutu, u svoj svojoj veličini čvrsto i nepokolebivo. Treba to djelo dovršiti. Mimo njega prošli su toliki patuljci, koji se mučili i muče da ga sruše svojim novim djelima i svojim osnovam, ali svi ti patuljci propadoše i propadaju pod svojim izdajničkim i bogumirskim nastojanjima.

Na pristašam je stranke prava, da na tom veličanstvenom djelu doprinašaju svoj trud i umiče te ga dovrše. Na patuljke se ne treba obzirati. Izdajice treba prezirati. Radnjom valja nastaviti živo, požrtvovno, ustrajno: samo uvijek napred!

Za naše željeznice.

Prešni predlog dr. Dulbića — Obrazloženje — Odgovor vlade.

U sjednici carevinskog vieća od 12. ov. mj. narodni zastupnik dr. Dulbić uzeo je rječ, da obrazloži svoj predlog glede gradnje željezničkog spoja Dalmacije sa Monarhijom. Reče, da ne uzima rječ, da navjesti radost i zahvalnost pučanstva Dalmacije radi izgradnje dalmatinske željeznice. Tako bi moralo biti, jer željeznički spoj Dalmacije morao je upravo ovih dana biti gotov poлаг govora sadržana u zapisniku 8 oktobra 1907. godinom prihvatna austro-ugarske nagodbe. Nego ništa dosle nije bilo izvedeno, — nikakav korak za rješanje željezničkog pitanja nije bio učinjen, te je govornik primoran, da ovdje po stoti put iznese tegobe zapuštene domovine. Govornik razlaže dalje, kako je njegov prešni predlog sličan onome Ukovića i Dr. Šusteršića, koji bi pri likanziji i jednodušno od parlamenta prihvaćen. Navodi da jedini uzrok nevolji u Dalmaciji i nemogućnosti, da se Dalmacija razvija u gospodarskom pogledu, stoji upravo u pomanjkanju prometnih sveza. Dalmacija je dio kopna a ipak u svim prominentnim odnosajim i svezanim prikazuje se kao otok. I osim željeznice i velikih puteva navadja, kako smo mi sa podmorskim kabelim telegrafično spojeni sa Evropom.

Izličje važnost govora sadržana u zapisniku 8 oktobra 1907, te veli, da je to sastavni dio celokupnog ugovora sa Ugarskom, tako da nijedna vlada po sebi ne smije da čini kakovih promjena. Ipak u zadnje doba pojavljaju se glasovi, da vlada kani popustiti Ugarskoj u pogledu gradnje druge tračnice na željeznici Košice—Oderberg. Ta je gradnja uvjetovana gradnjom dalmatinske željeznice i predstavlja moćno, uprav jedno sredstvo, kojemu vlada može od Ugarske izvostiti izgradnju našeg željezničkog spoja. Vjest o tom popuštavanju naše vlade duboko je ogorčila i uznemirila cielo pučanstvo Dalmacije. Bilo bi izdajstvo prema parlamentu, izdajstvo interesa ne samo Dalmacije nego ciela države, kad bi se vlada samo upustila u pregovaranja u svrhu ukinuća postojećeg junktima između željeznice Košice—Oderberg i dalmatinske željeznice.

Govornik se dotiče pitanja skupocje i veli, ako je skupocja i bieda zbilja velika u svim zemljam, i u onim, koje imadu sve ugodnosti željezničkih sveza, koliko neće biti biede i nevolje u Dalmaciji, koja još čeka na te sveze! U parlamentu govori se više dana e uvezu mesa, ali u Dalmaciji

ogroman dio pučanstva bio bi zadovoljan kad bi imao dovoljno kruha.

U daljem toku govora govornik kaže, da negradnja naše željezničke sveze visi kao prokletstvo nad državom. Tomu nije kriva samo ugarska vlada nego u većoj mjeri još austrijska. Zaklinje da svi faktori u državi ulože svu svoju moć, da se oživotvori izgradnja naše željezničke sveze i pita da se prizna prešnost.

Govor dr. Dulbića saslušan je od ciela kuće velikom pozornošću i češće prekidan zgđim upadicama zastupnika Kurande, Šusteršića, Gregorina, Trešića i drugih, a na koncu popraćen burnim odobravanjem i pljeskanjem.

Upravljak ministarstva za željeznice Roell u odgovoru na interpelaciju izjavio je: Vlada, koja podupno priznaje gospodarstvenu znamenitost po cielu državu bosansko-hrvatske-dalmatinske željeznice, sve je mjere preduzela, da bi napokon došlo do ostvarenja te prijeko želje. Što se tiče pruge Rudolfovo-Metlika, vlada je pripremila što treba, da bi se radnja mogla odmah izvršiti, i bez obzira na to hoće li na vrijeme biti gotova ugarska priključna pruga. Poziv na ponudu za tu gradnju izdaje se još tiekom novembra. Sama gradnja započeta će u proljeću naredne godine i izvodit će se što brže. Na isti način svršeni su pred kratko vrijeme tehničke predhodne radnje za gradnju pruge od Knina na hrvatsku granicu kod Pribudica; ali gradnja može početi jedino ako se bude gradila hrvatska spojna pruga. Ugarski ministar predsjednik izjavio je, da će gradnja tog željezničkog spoja, ako povoljno izpanu pregovori sa bankovnim grupama, započeti još ove godine, u protivnom slučaju najdalje tiekom naredne godine.

Što se tiče sjeverne pruge od Karlova na zemaljsku granicu, ugarski je ministar predsjednik saobčio, da će početak gradnje ovisiti od parlamentarnih prilika u Ugarskoj.

Gradnja pruge Split-Aržano ovisi u gospodarstvenom, prometnom i tehničkom pogledu od pitanja bosanske nastave pruge put Bugojna za priključak sa bosansko-hercegovačkom željezničkom mrežom. Dalji razvoj ove željezničke mreže baš je sada predmetom potanjih pregovaranja odnosnih faktora. I o pitanju gradnje pruge Bugojno-Aržano vodit će se rječ u tim pregovorima. Za željeznički spoj Zadra sa postojećom državnom prugom Split-Knin izragjena je obća osnova i baš za prugu Zagrad-Gjevrške-Očestvo sa varijantom Gjevrške-Draš.

Ministarstvo za željeznice naredilo je pak da se izradi detaljna osnova za djelomičnu prugu Zadar-Benkovac; odnosno su radnje u punom jeku. I za prugu Kaštel-Sućurac-Trogir izradjena je obća osnova. Vlada se od skora bavi i projektom jedne željeznice sa spojem na skelama između Istre i Dalmacije. Skoro će se izvršiti na državne troškove obća osnova za djelomičnu prugu Zadar-Nin.

Što se tiče glasova o držanju austrijske vlade u pitanju o hrvatsko-dalmatinskom željezničkom spoju, upravljak ministarstva opetuje, da vlada neće u odnosnim pregovorima žrtvovati nikakav životni interes Austrije, osobito pak neće s obzirom na dalmatinski željeznički spoj, te odbija svom odlučnošću sve što se protivno tvrdi.

Pruga Ogulin-Knin osigurana?

„Narodne Novine“ ovištene su sa strane hrvatske vlade izjavili, da će se pruga Ogulin-Knin te priključak Karlova-Metlika početi graditi još ove jeseni, a najkasnije na proljeće g. 1912.

Autonomija Poljske.

Poljak knez Ridelski poslao je u ime poljske lige i međunarodne lige prijatelja Poljske englezkom državnom tajniku Greyu spomenicu, u kojoj zagovara ponovno ustanovljenje poljske države, čemu bi najvećma imala doprinieti Englezka. Nova

Poljska država obsezala bi sve one zemlje negdašnje poljske krajevine, koje su sada razdijeljene među Njemačkom, Rusijom i Austro-Ugarskom. Privremenoj vladi, koju predlaže knez i njegovi pristaše kao prvi korak autonomije Poljske, slijedila bi vlada poput one u Švicarskoj. Svaka od triju velevlasti, koje posjeduju pokrajine nekadašnjega poljskog kraljevstva, imala bi žrtvovati svoje teritorijalne pravice u korist poljačke republike. Spomenica predlaže nadalje, neka bi svaka od tih triju velevlasti imala svog guvernera, kao upravitelja u poljačkim zemljama, koje su sada u pojedinim državama. Sva pak tri guvernera imala bi biti podređeni generalnom guverneru, koji bi morao biti Poljak i koga bi imenovala sve tri interesirane velesile.

Revolucija u Kini.

U ogromnom Kitajskom carstvu buknila je revolucija. Država od 500 milijuna duša uzbivala se, da unutarjim svojim borbama ugrozi čitav svjetski mir. Talijansko-turski spor izčezava pred pogibelju, koja bi se mogla izleći iz događaja na skrajnjem Iztoku.

Ustanak je zahvatio južne pokrajine, koje su najprosvjetljenije, jer usljed sjajno razvitog poljodjelstva, obrta i trgovine najpristupačnije su evropskom uplivu. Revolucija upravo biesni u pokrajinama oko Jankekianga, a središta su Hankau, grad sa 700.000 duša i Wučang, grad sa 350.000 duša, zahvativši prostor na kojem prebiva 170 milijuna duša.

Ustanak uperen je protiv vladajuće mandžurske dinastije, koja je sjevernootkugovnog portleta, a zavladała je g. 1644., svignuv s prijestolja domaću dinastiju Mingsku, koja je vladala Kinom od pada Mongola g. 1368., koji bijahu podjarmili Kinu sredinom 13. vieka. Sadašnja mandžuska dinastija oslanja se samo na vojsku i za to je izazvala nezadovoljstvo u pučanstvu. Za vladanja mingske dinastije država se brzo širila i napredovala, dočim pod sadašnjom dinastijom stizava je nesreća za nesrećom: zemlju poplavljive Portugiji, Francuzi, Nizozemci, Englezi i ugroziše je sa raznih strana, pomorskih i kopnenih. Sa sjeverne strane tišti Kinu Rusija, onamo pak Japan diže se, da nadjača nju, svoju učiteljicu. Sve vojne mandžuske dinastije bijahu nesretne, počam od one g. 1840.—42. protu strancima, u kojoj je Englezka prisilila Kinu, da otvori Europejcima pristaništa Kanton i Šangaj.

Taipinški ustanak buknuo je g. 1849., nakon slavnih pogodnosti Francezkoj i Sjed. Državam, a trajao je sve do g. 1866. Bio je zahvatio ove iste južne pokrajine, koje se sada dižu, a imao je nekakvu soslodemokratsku tendenciju, zahtievajuć vjersku reformu, uperenu protiv dinastije i protiv stranca. Englezka i Francezka upotrebiše ovu priliku, a konac je bio, da su Europejci, jer su svladali ustanak, dobili silne pogodnosti, Rusija čak bez rata dobije Poamuru.

God. 1894. imala je Kina rat s Japanom, koji je dobio ogromne koncesije na gospodarskom polju. Ove koncesije izazvahu u zemlji veliku uzrujanost i tako je god. 1900.—1901. buknuo bokerski ustanak, uperen protiv evropskih velevlasti, koje su ga ugušile.

Ovim nesrećama treba pridodati još elementarne katastrofe i kugu.

Ali nije najmanje zlo ni to, što u dinastiji mandžu vladaju žene. Premisluna carica-mati bila je jedina od sadašnje dinastije, koja je mogla razpad carstva donekle zaustaviti. Sadanji vladar je mlad i nezuiszan. U nijednoj državi nije birokracija tako razvijena i moćna kao u Kini, a iz njenih redova proizašli su i sadašnji ustaše, nezadovoljnici, kojima se staviše na čelo generalni guverneri pokrajina.

Najzanimivije u cielom ovom ustanku jest to, da su ustaše proglasili republiku.

trgovca, Trst; Big Jakov, trgovac putnik, Beč; Adam Gera, putnik, Beč; Srdanov Obrad, putnik, Beč; Avshir Piel, putnik, Beč; Sotz Julijan, putnik, Beč; Schulz Beat, putnik, Beč; Ziegler Fritz, kazališni ratne mornarice, sa suprugom, Šibenik; Stjepan Dume, trgovac, Zadar; Stieglitz Maria, putnik, Moskva; Gačina Paško, posjednik, Primošten; Pisco Nikola, putnik, Beč; Morgante Viktor, putnik, Trst; Pisk Franjo, putnik, Beč; Zillotto Viktor, činovnik, Zadar; Bosović Ivan, putnik, Trst; Salamon Kohl, priv. Beč; Igenlo de Furlani, činovnik, Trst; Vilim Schlessinger, putnik, Zagreb; Ivan Magošy, putnik, Budimpešta; Ivan Gorup, pravnik, Trst; Srećko Kure, posjednik, Zlirin; J. Vratović, privatist, Siogad; Dominis Marko, odvjetnik kandidat, Beograd; Frano Heinrich, radnik, Trst; Pavao Firle, ravatelj, Berlin; Jakov Altaras, putnik, Split; Arpad Spitz, generalni ravatelj, Trst.

Hotel della Ville: Schubert Fridrik, činovnik, Ueberbacher Hans, činovnik, Trst; Pritz Franjo, činovnik, sa suprugom, Knin; Beban Srećko, trgovac, Zlirin; Schettini Emil, zubar, Split; Lupu Bramstein, putnik, Trst; Dr. Frano Marasović, posjednik, Skradin; Dr. Paul Hauser, c. k. tajnik, sa suprugom, Beč; German Ritschl, priv. Beč; Joso Rejzler, trgovac, Drniš.

Hotel Krka: Przić Oskar, sudac, Tiesno; Valle A., putnik, Split; Riperta Ante, posjednik, Zadar; Dimitrović Sava, djak, Benkovac; Krajičević, c. k. mjerac, sa obitelji, Zadar; Seat Ivan, putnik, Beč; Halik Dragulin, putnik, Požun; Cetinac Rudolf, putnik, Split; Czarar Petar, posjednik, Knin.

POKRAJINSKE VIESTI.

Nadbiskup Dvornik na umoru. Brzojavljiva nam sa Sušaka, da je bivši nadbiskup zadarski dr. Mate Dvornik opasno obolio te se svaki čas očekuje katastrofa.

Doček biskupa Gijvoja. Javljaju nam iz Splita 21. o. m. j.: Poslije podne parobrodom dubrovačkoga društva stigao je iz Zadra u Split novi biskup splitski dr. Ante Gijvoja, Bijahu u Zadru da ga dignu predstavnici kaptola i svećenstva kanonici Ivišević i Matas te predstavnici občine dr. Bulat, I. D. Ilić i A. Zelić. Odlazak iz Zadra bijaše vanredno dirljiv. Ogromno mnoštvo građanstva i predstavnika vlasti došlo je, da se oprosti sa dum Antunom, koji je u Zadru imao svu silu prijatelja i znanaca.

Ovdje je novom biskupu bravedjen svečan doček. U ime grada pozdravio ga predstavnik občine. Dočeku je sudjelovala i glazba. Sa parobroda uputio se presv Gijvoja u stolnu crkvu, gdje ja podijelio svoj prvi pastirski blagoslov. Svečano ustoličenje bit će 20. o. m.

† O. Ivan Ponković. U utorski primismo iz Imotskog tužnu brzojavnu viest, da je ondje preminuo u 61. godini bivši župnik-dekan, exdefinitur o. Ivan Tonković Vriedni pokojnik negda je bio učitelj na franjevačkoj gimnaziji u Sinju, zatim župnik u svom rodnom Imotskom. Bavio se osobito naukom te je u izražavanju starina u onoj krajini pokazao vrlo lijepih uspjeha. Rajska mu naselje.

Dijetantska družina u Splitu predstavljala je u nedjelju „Dr. Alexander“ od C. Schillera. U glavnom igralo se dobro, i ako previše nevezano. G. Bonačić izklesao je takav karakter da sa realnošću zapamtuje. G. Matošić kvario je spontanost igre naličje nepoznavanja uloge. G. Ljubelić znao je da se uživi u ulogu i da se ne razmeta svojom pojavom. G. Treusić kao početnik pokazao je dosta shvaćanja i sigurnosti. G. Kukučić preporučili bi, da se ostavi nepotrebnog tragičnog patosa. G. Sotirović jedan je od najsimpatičnijih predstavljača, djeluje prirodno i sigurno. Sa g. Viličićem previše se je prenatilo. Gđjica. Samohod bila je u svom ambijentu. I gđjica. Zavoreno preporučili bi, da se ne utiče previše patosu, koji joj kvari i inače neuslijetu, prostodušnu igru.

Društvo „Dalmatija“ u Siveriću preporučili bi, da se okani nedoličnog zavonovanja naših ljudi. Tako nam se tuže, da se našem pristiže G. Hlebcu kod „Bratstvene Blagajne“ pravi neprilika. Takav postupak nije u interesu društva te se nadamo, da nam ne će trebati povratit se na predmet.

Biesna bedevija. Iz Zatona primamo: Dne 16. ov. mj. išao je mali Petar Mrše pk. Marka, zvan „Leon“, svojoj tetci. Nabasao je na bedeviju Marka Martinovića pk. Martina koja ga uhvati zubima, baci o zemlju i stade ga udarati nogama tako da ga je svega izmrcvnila i glavu mu izprebijala. Dete je prenešeno u šibensku bolnicu da bude podvrgnuto operaciji koju teško da izdrži.

Donja Kaštela. 21. listopada: Do sada su bili tri občinska poljara, ove godine občina povisila taj broj na 12 jer se događale mnoge krađe, osobito sada u doba jesenat. Mislili smo da čemo time biti dovoljno zaštićeni, ali kad tamo od svih tih poljara nikakove koristi. Svak se ovdje u čudu pita — jer su krađe i dalje na dnevnom redu — da li su ti ljudi postavljeni da štite interese obćinara ili one lopova?

Ali da, u ljudi nisu znali da uhvate nikoga u krađi, ali ako je konj ili koza kojega pravaša prešao u tuđi međaš, to su dobro vidili i prijavili, makar i ne bilo istinito.

Vučenje dubrovačke lutrije, koje imalo slediti dne 15. o. m. j., dozvolom ministarstva financija odgođeno je na 3. travnja 1912.

Telefon u Sinju. Primamo: U listu „Naprednjak“ dne 29 rujna izišao je jedan dopis, u komu se amošnja obč. uprava uzima u sprdnju i očito joj se predbacuje nehanjnost za napredak občinara, izičući da bi Sinj davno bio preko Klisa spojen sa Splitom telef. mrežom samo da to hoće občinska uprava. Ali kako su dosad svi javni napadaji na občinu sama podmetanja i laži, tako i u ovom pitanju samom lažu htjeti javnost upozoriti na tobožnju nehanjnost uprave za svako prosvjetljenje Sinja.

Netem je pitanje o telefonskoj mreži započelo, občina je sa svom pripravnošću došla u susret da bi se ovo pitanje oživotvorilo — a da ovo podpuno istini odgovara, najbolje posvjedočuje dopis 6. rujna 1910 br. 1162/a Ravnateljstvu Pošta, u kojem občina javlja da je vieće za ovu svrhu glasovalo iznos od 1500 K.; nadalje dopis 22 rujna 1911 br. 2654/a kojim občina pospješuje rješenje ovog pitanja. Ključ je dakle na Ravnateljstvu Pošta a ne na občini sinjskoj.

Druga ljekarna u Sinju. Još od nazad više godina započeta je akcija da se otvori još jedna ljekarna pošto to traži brža oprema izdavanja lijekova, i da budu lijekovi cjeniji. Ovo pitanje god. 1909 pretresalo se na poziv starije vlasti te vieće jednoglasno zaključilo je da je preka nužda da se još jedna ljekarna otvori. Ob ovom pitanju sad spisi vise na Ministarstvu, te se je nadati da će naš zastupnik svojim pitanjem pozabavit se i što skorije riješenje pospješiti.

Današnjom ljekarnom narod je silno opterećen zbog velike skupocine lijekova. Sigurno može se utvrditi da ljekarna Varda godišnje utjera do 30,000 K. i u zadnje tri godine primio je od same Obćine za naslov siromaha K. 36.441 i 35 para. I baš ova silna skupocina silno rješenje pitanja druge ljekarne u Sinju. Istinito.

Zadnja pošta.

U Beču vode se pregovori o rekonstrukciji ministarstva. Česi imali bi dobili ministarstvo poljodjelstva i javnih radnja. Niemci kao da se ne protive.

Na carevinskom vieću nastavila se razprava o prešnom predlogu dra. Dulibića o dalmatinskim željeznicama. Prešni predlog je primljen. Vladin predlog o promjeni poslovnika uzet je u razpravu u prvom čitanju.

Zast. Breiter predložio je u bečkom parlamentu da se zastupničke dnevnice pausaliziraju sa 20.000 K. na godinu.

— Iz Soluna javljaju, da su grčki razbojnici blizu Gradorisa ugrabili grčkog biskupa Emilijana.

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“

Najnovije brzojavne viesti primljene u jutro rano 22. listopada 1911.

Vjenčanje budućeg prestolonasljednika. Beč, 21. listopada. Danas je usliedilo vjenčanje princde Zita od Parme sa budućim prestolonasljednikom nadvojvodom Karlom-Franom, Pristustvovahu: kralj, nadvojvodkinja Marija Josipa, šef kuće burbonske vojvoda od Madrida, vojvodkinja Marija Antonija, kralj saski, priestolonasljednik nadvojvoda Frano Ferdinand, nadvojvodkinja Marija Anunziata, princeza Adelaida, nadvojvodkinje Valerija, Marija Tereza, Marija Kristina, velika vojvodkinja Alice supruga priestolonaslij. vojvodkinja Sofija Hohenberg itd. Papa je preko monsignora Bisleia poklonio vjenčanom paru jednu kopiju izčešle slike Leonarda da Vinci.

Dalmatinski podnamjestnik. Prag, 21. listopada. Dalmatinski podnamjestnik grof Thun prispio ama, da uredi nužno za preseljenje u Zadar.

Odgoda bosanskog sabora. Sarajevo, 21. listopada. Pošto dvie velike saborske stranke ne htjedoše doći do sporazuma radi biranja u odsjake, očekuje se u ponedjeljnik odgoda sabora.

Iz gospodske kuće. Beč, 21. listopada. Pri otvorenju današnje sjednice gospodske kuće predsjednik Windischgrätetz izrazuje da najtoplije želje gospodske kuće prate današnje carske svatove. Ove je rieči kuća popratila burnim odobravanjem.

Član kuće dr. Unger podastire osnovu zakona o organizaciji državnog sudišta. Knez Schönburg predlaže da se izabere komisija koja će proučit p redloge zastupničke kuće za ublaženje skupocite te gospodskoj kući podastrieti vlastite predloge. Primljeno.

Položaj u Austriji. Beč, 21. listopada. Pročelnik narodnostne komisije knez Clam-Martinec imao je konferencije s ministrom predsjednikom Gautschom. Govori se, da su ugovorili, da će se početkom studenoga prekinuti sjednice parlamenta na deset dana i da će se odbržavati konferenciji za nagodu između Čeha i Niemaca. Situacija parlamenta prama ovome još uvijek mutna.

Ministri na konferenciji. Beč, 21. listopada. Ministarsko vieće pretresalo je položaj u parlamentu.

Talijanski fakultet u pogibelji. Beč, 21. listopada. Talijanskom pravnom fakultetu prieti pogibelj. Kršćanski socijalci kane prisiliti njemački narodni savez, da glasuje proti njegovom ustanovljenju, što bi Poljake dovelo u veliku nepriliku. Vlada nastoji, da se većina ne razbije.

ZA HRVATSKO SVEUČILIŠTE. Beč, 21. listopada. Prigodom razprave o talijanskom pravnom fakultetu zastupnik dr. Sesardić zahtjeva je, da se prizna reciprocitet zagrebačkog sveučilišta.

Dalmatinske željeznice. Beč, 21. listopada. Zast. dr. Dulibić, u zaključnoj rieči k svom prešnom predlogu upodpuno je svoj predlog tamo, da se vlada ima držati prijašnjih utanačenja i da neima dati Ugarskoj nikakovih rekompenczacija.

Talijanski fakultet u pogibelji. Beč, 21. listopada. Talijanskom pravnom fakultetu prieti pogibelj. Kršćanski socijalci kane prisiliti njemački narodni savez, da glasuje proti njegovom ustanovljenju, što bi Poljake dovelo u veliku nepriliku. Vlada nastoji, da se većina ne razbije.

MALI OGLASNIK

ZA JEDNO UVRŠTENJE OD 3 REDKA U „MALOM OGLASNIKU“ PLAĆA SE 40 PARA; ZA SVAKI DALJNI REDAK 10 PARA VIŠE. ZA VIŠERATNO UVRŠTENJE POPUST. — PLAĆA SE UNAPRED.

KONI, crvene dišale, od 10 godina, visok 156 cm., podpuno zdrav i dobar za kret., prodaje se. — Pobježe obavijesti u upravi našeg lista pod brojem 115

DVA KONJA, dvokolica, karci s lotrom prodaju se. Uпитati se kod Krste Jadronje u Šibeniku. 114

NAUČNIKA za tipografski obrt traži „Hrvatska Tiskara“ (Dr. Krištelj i drug.) u Šibeniku. 120

ZASLUŽBU liepu mogu imati trgovci prodavanjem „Hrvatske Rieči“. Tko želi, neka se obrati 121

SLUŽBU TRAZIŠ? Naci čest je, samo oglati u „Hrvatskoj Rieči“. 122

— Zagrebački domobranski častnik Janjanin dobio je od kralja dozvolu da se oženi bez kaucije. Janjanin je naime ležao na smrtnoj postelji uslied pada sa konja te brzojavno izohodio od vladara ovu dozvolu. Odmah je obavljeno vjenčanje i nakon dva sata je preminuo.

— U Hrvatskoj opet pojavila se kolera, i to četiri slučaja u Martincima, u Slavoniji.

— U Josipovu u Češkoj nadporučnik Bier digao se u zrak na svom aeroplanu do 2400 m.

— Jedan financijski stručnjak izračunao da će Italiju rat sa Turskom — ako bude trajao samo dva mjeseca — zapasti 500 milijuna kruna.

— Iz Soluna javljaju, da su grčki razbojnici blizu Gradorisa ugrabili grčkog biskupa Emilijana.

Još jedan poraz Talijana.

Carigrad, 21. listopada. Tri stotine Talijana navallio na Turke kod Sentara, ali nakon trosatne borbe Talijani bijahu prisiljeni uzaknuti te izgubivši preko 50 ljudi, dočim Turci samo 10.

Turska se priključuje trojnom savezu.

Berlin, 21. listopada. Potvrđuje se viest o pregovorima, da se turska pridruži trojnom savezu.

Carigrad, 21. listopada. Očekuje se primirje. Trojni savez imao bi osigurati Turskoj teritorijalni integritet, a Italija se obvezuje na povoljno rješenje tripolitan-skog pitanja.

Pariz, 21. listopada. Fnglezka, Francuzki i Rusija nastoje osjetiti gore spomenuta pregovaranja.

Proti akciji Italije u egejskom moru.

Pariz, 21. listopada. Porta je zatražila intervenciju veevlasti, neka bi spriečile akciju Italije u egejskom moru.

Dementi.

Lopdon, 21. listopada. Ovdjašnje novine napadaju Tursku radi pregovora koje vodi za pristup u trojni savez. Jedna viest vanjskog ministarstva u Beču dementira sve glasine o tome.

Turska i Bugarska biju se.

Beograd, 21. listopada. Amo prispješe viesti, da je na tursko-bugarskoj granici došlo do žestokog okršaja između bugarske i turske redovite vojske.

Ovdješnja turska oblast uvjerava, da turske vojničke mjere na Balkanu treba gledati sa gledišta unutarnje turske politike.

Bombardiranje Derne.

Pariz, 21. listopada. Iz Carigrada dementiraju se viesti, da su Talijani bombardirali Dernu.

Revelucija u Kini.

London, 21. listopada. Ustanak u Kini sve više se širi. Momčad jednog kinežkog ratnog broda sama je učinila da brod potone a onda se pridružila buntovnicima. Kinežki admiral Satchenping na to je izjavio, da se ne meže više pouzdati u vlastitu momčad.

U Pekingu pitomci zatvorili vojničku školu i pridržise se buntovnicima. U Baodinu uzkratiše poslušnost Vladi dosad najvjernije carske čete.

Kinežka vlada zaustavila je saobraćaj linije Peking-Mukden.

AMERIČKI RATNI BRODOVI U KINI.

London, 21. listopada. Sjedinjene Američke Države pošlaše put Kine dva svoja ratna broda.

Pobjegao pronevjeritelj.

Graz, 21. listopada. Radi pronevjerjenja 100 hiljada kruna u zatvor nalazeći se bankovni prokurist Samuel Schorz pobjegao je noćas iz tamnice pomoću tamničara.

POREZ NA POŠTANSKE PAKETE.

Beč, 21. listopada. Ministar trgovine, radi skupocine, ukinuo je u većim mjestima porez od 20 para na poštanske pakete.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krištelj i drug.) Vlastnik, Izdavaatelj i odgovorni urednik: JOSIP DREZGA.

--- PAPIRNICIA --- VANJSKE NARUČBE UZ POUZEĆE, NA IZBOR. BLIŽA SE BOŽIĆ URESI ZA DRVCE — DAROVI — URESI ZA DRVCE. ARTUR GRIMANI I DRUG — ŠIBENIK.

LJEPOTA i UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu AACHENER - THERMALOVOG SAPUNA koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — ŠIBENIK (Dalmacija). Cijena jest za komade od I-e vrsti K 2-40 " " " " II-e " " " " I-60 " " " " III-e " " " " IV-e " " " " —80 PRIJE UPORABE POSLIE UPORABE

Anstrijansko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. slijedeće glavne pruge:

- Trst—Metković A (poštanska)**
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posle podne
povratak svake subote u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković B (poštanska)**
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati posle podne;
povratak svake sriede u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković C (poštanska)**
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati posle podne;
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.
- Trst—Korčula (poštanska)**
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati posle podne
povratak u ponedjeljak u 6 sati prije podne.
- Trst—Šibenik (poštanska)**
Polazak iz Trsta svake sriede u 5 posle podne;
povratak u utorak u 6 sati prije podne.
- Trst—Metković D (trgovačka)**
Polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod.
povratak svake nedjelje u 2.30 posle podne.
- Trst—Vis (trgovačka)**
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati posle podne
povratak svaki četvrtak 8.30 prije podne.

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija žilica, viljuška i noževa.
Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.
Pečata.
Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.
Bogatililustrovani otklon. Tvornička stalna cijena.
Šibenik, Glavna ulica, br. 128.

Krondorferova
alkalička naravna kiselica.

Dobiva se u drogeriji V. VUČIĆA, Šibenik

Papir i tuljeji za cigarete

ABADIE
PARIS

Dobiva se u svim trafikama

Ljekarnik
A. Thierry-a Balsam

Samo pravi sa zaštićenim znakom zelenom opaticom. Zak. zaštićen.

Allein echter Balsam
von der Schatzkammer Apollons
A. Thierry in Pragrad
bei Böhmen-Southern.

LJEKARNIKA
A. THIERRY-a
samo prava
STOLISNA
MAST.

Svako krivotvorenje, oponašanje preprodajetvorenje, oponašanje sličnim znakom biti će sudbeno proglašeno i najstrože kažnjeno. Oči neprošiva ljekovitog appla u bolesnima dječjih organa, kašlju, bljuvanju, grumolnosti, kataru u grlu, bolovima prsju plućnim bolestima, osobito u influenci, bolovima želudca, upali žilica i abscesu, pomanjkanju teku, slabosti probavi, zatvoru, zubobolji i bolestima usnja, trganju oda, opeklini, krasti i t. d. — 122 ili 611 ili 1 cijela spec. flaska K 5/00

pouzdan i siguran uspjeh kod rana, prišteva, ozlela, oteklina, odstranjeje iz tela sve strane tvari, te većinom pošteđuje bolne operacije. Lieči ima kako stare rane itd. 2 kutije stoje K 3/00

Glavni izvoz:
Ljekarna k Anđelu čuvaru Adolfa Thierry-a u Pragradi, Hrvatska.

Dobiva se storo u svim ljekarnama. Na voliko u svim medicinskim i drogerijskim trgovinama.

POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudje naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica igraćih karata u Ljubljani.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE - - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA

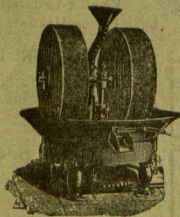
KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAČIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ZRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA-BEZPLATNO. - - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - -

TVORNICI PAPIRNATIH VREĆICA

- ANTE ZORIĆ — ŠIBENIK — (DALMACIJA). -

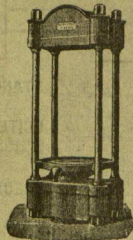
Tvornica je uredjena sa svim potrebnim strojevima Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Cijene su vrlo umjerene, te domaći potrošioći ne će imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe, se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE UREDJAJE U SVAKOJ IZRADBI; NAJFINIJA IZVJEŠČA, VINSKE PREŠE, SVE VRSTI MOTORA, MLINOVA I GOSPO-
:: :: DARSkih STROJEVA :: ::

RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS

:: TRST, VIA S. NICOLO Br. 2. ::

BRZOJAVI: CARAUS, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjećivanja po našim inžinirima, proračuni i nacrti badava.

SINGER

„66“

— ŠIVAČI STROJ —
NAJNOVIJI I NAJSAVRŠENIJI.

SINGER

-- ŠIVAČI STROJEVI --
SINGER MOGU SE, DOBITI SAMO U NAŠIM VLASTITIM DUČANIMA.

DRUŽTVO SINGER A. D. ZA ŠIVAČE STROJEVE

ŠIBENIK — GLAVNA ULICA.

Na zahtjev šalju se sve upute. Uzorci vezova kao i šiveni uzorci šalju se badava i franko.

PRODAJEM SVAKOVRSNIH KOŽA NA MALO I VELIKO. PRIMAJU SE I PISMENE NARUČBE IZ VANA UZ POUZEĆE, A POZNATIM I :: BEZ POUZEĆA DO IZMINUČA UTANAČENOG ROKA IZPLATE. ::

MADEM VELIKU ZALIHU GOTOVIH CIPELA I RADIONICU SVAKOVRSNE OBUČE I OPANAKA. IZRADJUJE SE BRZO I TAČNO PO NAJFINIJE I NAJMODERNIJE SISTEMU. PODPISANI SE OSOBITO PREPORUČUJE GG. ČINOVNICIMA, C. KRALJ. VOJNIČTVU, ORUŽNICIMA I FINANCIJAL. STRAŽARIMA. PRODAJE SE TAKODJER I NA MJESEČNE OBROKE.

AUGUST ŽIGON — ŠIBENIK.

Okrepljujuće sredstvo za želudačne slabosti

zatim za takove, koji su si poremetili djelovanje želudca, bilo prehladom ili neumjerenošću, bilo uživanjem slabe, teško probavljive, prevruće ili prehladne hrane, te si time navukli grčeve, nadimanje i razne želudačne bolesti, pruža

Baldrianum dra. Engel-a

osobitu pomoć, Baldrianum pomaže osobito u začetku bolesti, jer predusreće teške posljedice kao bezanicu, vrtoglavicu i druge preznake nervoznosti. Baldrianum je učinjen od najboljeg Samos-vina, djelatnog korenja te sladorać od trešnje i maline. Poradi svog sastavka čini Baldrianum redovitu stolicu i okrepljuje uobće cijeli organizam.

Budući da ne sadržaje nikakvih štetnih sastavaka, mogu ga bez pogibejli, koli slabi bolestnici toli djeća, bezbrizno upotrebljavati. Uzima se u jutro i u večje mala žličica. Djeći i slabijima razriedjuje se toplom sladnom vodom. Dobiva se u ljekarnama Šibenika, Skradina, Drniša, Tiesna, Biograda na moru, Benkovca te cijele Dalmacije velika boca 4 K, manja 3 K.

Ljekarne u Šibeniku, razasiljaju 3 i više boca Baldrianum Dr. Engela uz snižene cijene po cijeloj Austro-Ugarskoj.

Pazite na patvorine!

Traži se jednostavno:

Baldrianum dra. Engel-a

Častimo se obznaniti p. n. občinstvo, da oko prvoga
dojdućega mjeseca
u kući Čičin na obali kod „Hotel de la Ville“
otvaramo

Prodaju naše čisto vunene štofe
podpuno odgovarajuće englezkoj štofi, čisto vunenih
pokrivača (kuverata) i narodnog sukna, a istodobno i

- - - **KROJAČKI SALON** - - -

sa vriednim, modernim i diplomiranim krojačem.

U stalnoj nadi, da će p. n. občinstvo ovakovo
poduzeće poduprijeti, već unapred zahvaljujemo

**Prva Dalmatinska Tvornica
Prediva i Tkala u Šibeniku
PAŠKO RORA I DRUG.**

Grubišić & Comp.

u Šibeniku

Održavnništvo i stovarišta za umjetno gnojivo

CALCIUMCIANAMID-A
(Società anonima per la utilizzazione
delle forze idrauliche della Dalmazia).

Upute i razjašnjenja o uporabi na
zahtjev badava i franco.

Oprez!

Društva „Papir Abadie“.

Pošto se u posljednje vrijeme ponovile
razne imitacije naših općepoznatih i ob-
ljubljenih tuljčića

RIZ ABADIE (Riz doré)

molimo naše p. n. mušterije, da paze točno
na ime Abadie, koje se nastoji sa raznim
drugim riečima nadopuniti. Mi opominjemo
prije kupovine na lošu imitaciju, jer ćemo
protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima
postupati.

DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“.

Leonardo Da Vincijeva Gioconda.

Piše prof. W. barun Ljubibratić.

Između svih umotvora glasovitog
slikara Leonardo Da Vinci (1452.—1519.)
osobito se iziće onaj, poznat pod imenom
„Gioconda“: slika Lize Gherardini, treće
žene Filipa Giocondo. Giorgio Vasari
(1512.—1574.), jednako velik i kao slikar
i kao pisac, u svojim „Vite dei pittori,
scultori, architetti“, piše o toj „Giocondi“,
da je bila: „dipinta d'una maniera da far
tremare e temere ogni gagliardo artefice
e sia qual si vuole“. U sebi zatvorena,
hladna bez strasti, „Gioconda“ nas ipak
osvaja neodoljivom silom svoje personal-
nosti, čarobnim i zagonetnim izražajem
svojeg lica, neopisivim laganim posmjehom,
što malo joj nadiže kutove zatvorenih usta,
onom savršenom ljepotom, što se najviše
odražuje u ružičastoj bjelini pūti i ruku
neobično nježnih, gotovo živih.

Ova slika, koja je sa poznatim „Ce-
nacolo“ istoga umjetnika bila smatrana
najsavršenijom kreacijom ljudskog uma,
resila je jednu dvoranu pariškog Louvre,
te se držala najvriednijim predmetom u
čitavom muzeju. Medjutim kao da uprava
Louvre-a nije znala cijeniti blago, što je
imala u onoj slici, jer je pred malo vre-
mena dosad još nepoznatim zločincima
uspjelo da ukradu onu sliku. Kad se o
tome čitavim svijetom pronela viest, svi,
pa i najjači duhovi, biše duboko potresi-
neni, kao da je kakova ogromna nesreća
zatekla ljudski rod. Francuzka policija raz-
vila je neobičnu djelatnost da udje u trag
zločince, jedan je od najuvidjenijih pari-
ških listova obećao nagradu od nekoliko
stolina tisuća onome, koji bi otkrio zlo-
čincima i time doprinio, da se slika po-
vratu na svoje mjesto. Ali je do sada sve
ostalo bez uspjeha. Nedavno je neki bo-
gataš predložio, da se javnim doprinosima
sakupi svota od 1.000.000 kruna i da se
ta svota, uz izjavu podpune nekaznenosti,
pokloni onomu, koji bi sliku povratio. Ali
i ovaj je predlog ostao bez uspjeha.

Sve svjetske novine, čim se prosula
viest o toj drzovitoj krađi, donieše ob-
sežne članke, s jedne strane najjuče žaleći
taj nenadoknadivi gubitak, a s druge strane
najoštrije napadajući upravu Louvre-a, što
je svojom neshvatljivom nepažnjom, svojim
neopisivim nemarom omogućila takovu
krađu. Između svih članaka napisanih tom
prigodom od najuglednijih osoba u fran-
cuzkom, talijanskom i njemačkom jeziku,
osobito nam se je dopao radi svojih uz-
višenih ideja onaj iz pera Maksa Nordau-a,

što mi ovdje sa piščevim dopustom do-
našamo u prievodu:

„Mone Lize“ je nestalo iz dvorane
Carrée u Lovre-u! Kao kobna viest goleme
nesreće odjeknuše ove rieči do najskraj-
nijih granica izobraženog svijeta i svagdje
učiniše dojam, kao da je čitavo čovje-
čanstvo stigla strahovita katastrofa. To
osjetiše i oni, koji ne stekoše osobni
utisak o liepoj Florentinki, koji joj nikada
ne pogledaše u duboke oči, koji na svo-
jim živcima ne upoznaše ljuti žalac nje-
zinog posmjeha, koji pred jamicama nje-
zinih jagodica nikada ne sanjahu o radosti
i o boli. Dok ovom pišem, još je udes
tog uzvišenog djela nepoznat. I strah i
nada jednako je dozvoljena. Kad ovi redci
ugledaju svietlo, možda će biti razpršena
tama, što ovija ovu poraznu pustolovinu,
te će se znati, da li je neoprostiva šala
u svojoj obiesti mogla nekažnjeno uzrujati
cieli sviet, ili je kakav mahnitac ponovio
užasno Hérostratovo zlodjelo, ili je kakav
zločinac bezbožnom rukom oskrvnio jednu
svetlinju čovječanstva. Ja neću niti da
računam sa mogućnošću, da je ovo remek-
djelo uništeno, niti da pomislim na mo-
gućnost, da ćemo, pokazujući možda našoj
djeci samo neuspjeli snimak tog umotvora,
takodjer im i reći: „Gledajte, ovo smo
mi posjedovali, a vi ne posjedujete više
i jedva možete shvatiti, koliko ste osiro-
mašili“. Ali kakavog bio konac ove ne-
obične i grozne otmice, pruža nam se
ipak dosta povoda za razmišljanje i pro-
vidjenje.

Čudom jednim, što, po vjerovanju
starih, mogahu izvršiti samo bogovi, naj-
veći je umjetnički genij, što je ikada pro-
izveo naš rod, neumrlošću obdario što je
najfinije, najprolaznije, najdragocjenije:
sjaunu ljepotu mlade, savršeno odgojene
žene, nježne kao perje pamovog oka,
lomne kao jedva procvata ruža, prolazne
ali i nezaboravne kao san izpunjene čežnje
i sreće. Pet već stojeća mogaše Leonardo
odvratiti ruku razsapa od ovog nenad-
kriljivog umotvora i nama ga netaknuta
sačuvati, ne kao muhiju, ne kao bolnu
uspomenu dubokih utjecaja na sretno po-
vlastene savremenike, već u potpunom
živom sjaju nježnog njegovog bića. Zar je
bilo dosta samo jedan hip u pažnji po-
pustiti, eda uništeno bude remek-djelo,
eda poput najprostije slike ili snimka u
carstvo zaboravi za uvijek zadje „Gioconda“,
koja bijaše svojom umjetničkom savršenosti
začarala šestnaest pokoljenja umirli ljudi?

Ova pogibelj svaki dan, svaki sat
prijeti svim proslavljenim umotvorinama,

